

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Вучэбна-метадычнае аб'яднанне вышэйшых навучальных устаноў
Рэспублікі Беларусь па адукацыі ў галіне культуры і мастацтваў

СПЕЦІНСТРУМЕНТ
(скрыпка, альт)

Тыпавая вучэбная праграма
для вышэйшых навучальных устаноў па спецыяльнасці
1-17 03 01 Мастацтва эстрады (па напрамках)
(напрамкі спецыяльнасці: 1-17 03 01-01 Мастацтва эстрады
(інструментальная музыка),
1-17 03 01-06 Мастацтва эстрады (прадзюсерства))

Мінск 2011

Складальнік

М.В.Белова, дацэнт кафедры мастацтва эстрады ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”

Рэцэнзенты:

кафедра мастацкай творчасці і прадзюсерства прыватнай установы адукацыі “Інстытут сучасных ведаў імя А.М.Шырокава”;

В.М.Зяленін, прафесар кафедры скрыпкі ўстановы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі”

Рэкамендавана да зацвярджэння ў якасці тышавой:

кафедрай мастацтва эстрады ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў” (пратакол № 1 ад 29.08.2008 г.);

прэзідыумам навукова-метадычнага савета ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў” (пратакол № 3 ад 08.12. 2009 г.);

навукова-метадычным саветам па мастацтве музыкі Вучэбна-метадычнага аб’яднання вышэйшых навучальных устаноў Рэспублікі Беларусь па адукацыі ў галіне культуры і мастацтваў (пратакол № 3 ад 16.12.2008 г.)

Адказны за рэдакцыю *В.Б.Кудласевіч*

Адказны за выпуск *М.В.Белова*

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Тыпавая вучэбная праграма распрацавана для вышэйшых навучальных устаноў Рэспублікі Беларусь у адпаведнасці з патрабаваннямі адукацыйнага стандарту па спецыяльнасці 1-17 03 01 Мастацтва эстрады (па напрамках).

Дысцыпліна “Спецінструмент (скрыпка, альт)” з’яўляецца важнай дысцыплінай для студэнтаў напрамкаў спецыяльнасці 1-17 03 01-01 Мастацтва эстрады (інструментальная музыка) і 1-17 03 01-06 Мастацтва эстрады (прадзюсерства). У рамках гэтай дысцыпліны здзяйсняецца падрыхтоўка высокапрафесійных музыкантаў, якія здольны на сучасным узроўні ажыццяўляць выканальніцкую і педагогічную дзейнасць.

Курс “Спецінструмент (скрыпка, альт)” цесна ўзаемасвязаны з такімі спецыяльнымі дысцыплінамі, як “Інструментальны ансамбль”, “Імпровізацыя”, “Аркестравы клас”, “Інструментоўка”, “Дырыжыраванне”, “Фартэпіяна”.

Праграма дысцыпліны “Спецінструмент (скрыпка, альт)” прадугледжвае вывучэнне складаных прафесійных выканальніцкіх задач, улічваючы індывідуальныя асаблівасці кожнага студэнта, у тым ліку ступень яго адоранасці, агульнае і музычнае развіццё, кругагляд, спецыяльную падрыхтоўку, псіхалагічныя асаблівасці.

Галоўная мэта дысцыпліны – падрыхтоўка спецыялістаў да самастойнай, прафесійнай і музычна-асветніцкай дзейнасці, набыццё імі ведаў і ўменняў у сферы музычнага выканання і педагогікі.

Галоўнымі задачамі дысцыпліны з’яўляюцца:

- фарміраванне мастацкага густу, музычна-выканальніцкай культуры, творчай індывідуальнасці, інтарэсу да выканальніцкіх традыцый;

- выхаванне творчай дысцыпліны, выканальніцкай волі, ініцыятыўнасці;

- набыццё ўмення рацыянальна арганізоўваць заняткі, самастойна засвойваць вучэбны матэрыял, фарміраваць рэпертуар;

- развіццё ўстойлівай базы навыкаў і ўменняў для вырашэння шырокага дыяпазону мастацкіх і тэхналагічных праблем, што ўзнікаюць у працэсе творчай і педагогічнай дзейнасці.

У ліку эфектыўных педагагічных методых і тэхналогій выкладання дысцыпліны “Спецінструмент (скрыпка, альт)” належыць выдзеліць: камунікатыўныя тэхналогіі (індывідуальныя заняткі, майстар-класы, канцэрты, конкурсы); метады аналізу выканальніцкіх задач, выпрацоўкі навыкаў самакантролю і самакарэкцыі; імітацыя і ўзнаўленне гукаінтанацыйнага паказу ва ўмовах камунікатыўнай сітуацыі.

Для ўдасканалення выканальніцкага майстэрства вучэбны рэпертуар павінен уключаць творы розных стыляў і напрамкаў акадэмічнай, джазавай, рок- і поп-музыкі. Таксама кожны студэнт павінен вывучаць музычныя творы розных жанраў і формаў, поліфанію. Базай для дасягнення тэхнічнай дасканаласці павінна з’яўляцца работа над інструктыўным матэрыялам (практыкаванні, гамы, эцюды).

Выканальніцкая практыка студэнта павінна ажыццяўляцца пастаянна, яна прадугледжвае розныя формы, у тым ліку і адкрытыя канцэрты.

Выкладанне дысцыпліны “Спецінструмент (скрыпка, альт)” грунтуецца на непарыўнай сувязі тэорыі з практыкай.

Працэс падрыхтоўкі спецыялістаў у галіне мастацтва эстрады накіраваны на авалоданне студэнтамі *ведамі і ўменнямі*, якія дазваляць на высокім узроўні вырашаць прафесійныя задачы ў далейшай творчай і педагагічнай дзейнасці.

Выпускнік павінен *ведаць*:

- акустычныя і мастацкія магчымасці інструмента;
- прынцыпы і метады прафесійнага авалодвання выканальніцкай тэхнікай;
- жанры, формы і стылі акадэмічнай, джазавай, рок- і поп-музыкі;
- прыкладныя аспекты выканальніцкай тэхнікі;
- метады дасягнення прафесійных задач;
- мастацка-вобразныя аспекты выканання твора;
- прынцыпы самастойнай работы над творам.

Выпускнік павінен *умець*:

- карыстацца акустычнымі і мастацкімі магчымасцямі інструмента;
- прафесійна валодаць выканальніцкай тэхнікай;
- арыентавацца ў стылявых напрамках сучаснай музычнай культуры і выконваць на прафесійным узроўні сольную пра-

граму з твораў беларускіх, рускіх, заходнееўрапейскіх і амерыканскіх кампазітараў розных жанраў, формаў і стыляў;

– самастойна працаваць над творами ў працэсе стварэння выканальніцкай інтэрпрэтацыі;

– чытаць ноты з ліста і транспанаваць твор у розныя танальнасці.

Агульная колькасць гадзін па дысцыпліне “Спецінструмент (скрыпка, альт)” у адпаведнасці з тыповым вучэбным планам для напрамку “інструментальная музыка” складае 730 гадз., з якіх 310 гадз. адведзены на аўдыторныя (індывідуальныя) заняткі, 420 гадз. – на самастойную работу студэнтаў; для напрамку “прадзюсерства” – 350 гадз., з якіх 150 гадз. адведзены на аўдыторныя (індывідуальныя) заняткі, 200 гадз. – на самастойную работу студэнтаў. Веды і практычныя навыкі студэнтаў кантралююцца ў працэсе навучання (залікі, экзамены), а таксама пры арганізацыі пазааўдыторнай дзейнасці.

ПРЫКЛАДНЫ ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН

Раздзелы і тэмы	Колькасць індывідуальных гадзін	
	напрамак 1-17 03 01-01 Інструментальная музыка	напрамак 1-17 03 01-06 Прадзюсерства
1	2	3
Раздзел I. Агульныя элементы музычнага выканаўства на струнных інструментах		
<i>Тэма 1.</i> Агульная і індывідуальная пастаноўка тэхнічнага апарату музыканта	8	—
<i>Тэма 2.</i> Метр і рытм як элементы музычнага выканаўства	10	13
<i>Тэма 3.</i> Арнаментыка	6	3
<i>Тэма 4.</i> Артыкуляцыя	8	3
<i>Тэма 5.</i> Дынаміка, тэмбр	8	5
<i>Тэма 6.</i> Тэмп і яго змяненні (агогіка)	6	5
<i>Тэма 7.</i> Фразіроўка	8	4
Раздзел II. Музычна-выканальніцкая тэхніка		
<i>Тэма 1.</i> Гуказдабыванне	18	12
<i>Тэма 2.</i> Вібрацыя як сродак музычнай выразнасці	14	6
<i>Тэма 3.</i> Аплікатура і яе магчымасці	16	8
<i>Тэма 4.</i> Інтанацыя	16	8
<i>Тэма 5.</i> Рухальная тэхніка правай і левай рукі. Штрыхі, іх класіфікацыя	20	16
Раздзел III. Фарміраванне асноў выканальніцкага майстэрства і вучэбны рэпертуар		
<i>Тэма 1.</i> Інструктыўны матэрыял (практыкаванні, гамы, эцюды)	32	15
<i>Тэма 2.</i> Вывучэнне твораў буйной формы (канцэрты, санаты, варыяцыі, сюіты)	48	15

1	2	3
Тэма 3. Творы малой формы (гамафонна-гарманічны і поліфанічны склады)	46	15
Тэма 4. Падрыхтоўка да эстраднага выступлення	12	2
Тэма 5. Тэхніка чытання нот з ліста	8	6
Раздзел IV. Асаблівасці выканання: каноны музычных стыляў і жанраў	10	8
Раздзел V. Навыкі ансамблевага выканаўства	10	—
Раздзел VI. Захаванне і манцроўка інструмента	6	6
Усяго...	310	150

ЗМЕСТ ДЫСЦЫПЛІНЫ

Раздзел I. Агульныя элементы музычнага выканаўства на струнных інструментах

Тэма 1. Агульная і індывідуальная пастаноўка тэхнічнага апарату музыканта

Пастаноўка як працэс выпрацоўкі рацыянальных прыёмаў ігры на інструменце. Тыповыя формы, агульныя прынцыпы сучаснай пастаноўкі. Развіццё мэтазгоднай пастаноўкі ў працэсе прыстасавання арганізма музыканта да патрабаванняў выканальніцкай тэхнікі. Перспектыўнасць пастаноўкі. Фізічныя ўласцівасці рук, мышачна-рухальны апарат у цэлым і ступень прыстасаванасці яго да інструмента. Дасягненне поўнай незалежнасці ў дзейнасці рук, рацыянальнае размеркаванне нагрузкі паміж часткамі рукі. Уплыў асаблівасцей будовы плечавога пояса і рук на форму пастаноўкі ў цэлым, і ў сувязі з гэтым індывідуальнасць пастаноўкі музыканта. Раўнамернае размеркаванне вагі корпуса.

Тэма 2. Метр і рытм як элементы музычнага выканаўства

Роля рытму ў працоўных працэсах і мастацкай творчасці. Рытм і ўпарадкаванае расчлянэнне рухаў у часавых адносінах. Формаўтваральнае значэнне рытму і яго сувязь з асаблівасцямі і характарам музычнага твора. Развіццё рытмічнага пачуцця. Аналіз метрарытмічнай структуры выконваемага музычнага твора як важнейшая ўмова развіцця рытмічнага пачуцця ў студэнта. Значэнне актыўнага слыхавога кантролю.

Метр як мера рытму, тэмп як скорасць чаргавання метрычных долей. Вызначэнне метра і тэмпу ў нотным тэксце. Выразнае значэнне паўз.

Тэма 3. Арнаментыка

Гісторыя развіцця ўсіх відаў музычных украсаў. Неабходнасць знаёмства з арнаментыкай з улікам сучасных рэдакцыйных традыцый. Віды музычных украсаў, “расквечванне” мелодыі; выяўленне эмацыянальнага эфекту, структурнага элемента мелодычнай лініі. Вызначэнне стылю і зместу твора з улікам канкрэтных метадаў выканання арнаментальных абазначэнняў. Паняцці “фаршлаг”, “мардэнт”, “групета”, “трэль”, “нахшлаг”.

Тэма 4. Артыкуляцыя

Артыкуляцыя як складанае або раздзельнае выкананне гукаў, ствараючых матыў, музычную фразу. Уплыў змены смычка на артыкуляцыю. Правільнае размеркаванне смычка – залог паспяховай артыкуляцыі. Метады вызначэння артыкуляцыі ў нотах.

Тэма 5. Дынаміка, тэмбр

Дынаміка як адзін з асноўных элементаў музычнай выразнасці. Значэнне выхавання дыферэнцыраваных адчуванняў сілы гуку і паступовага яго змянення. Неабходнасць слыхавога кантролю за гукам на ўсёй яго працягласці. Паняцце аб асноўных дынамічных адценнях. Асноўныя віды дынамічных акцэнтаў, іх мастацкае выкарыстоўванне. Дынамічныя кантрасты. Дынаміка і тэмбр. Шумы і музыкальныя гукі. Паняцце аб асноўным тоне і частковых тонах (абертоннах). Розныя адценні і тэмбры гукаў, іх уплыў на слых. Вывучэнне ўсіх рэгістраў і тэмбру інструмента. Дынаміка гуку.

Тэма 6. Тэмп і яго змяненні (агогіка)

Мера часу, якая вызначае фактычную працягласць гукаў у музычным творы. Абазначэнне тэмпаў з дапамогай умоўных знакаў або спецыяльных тэрмінаў. Індывідуальнасць тэмпавага выканання. Адзінства тэмпу і магчымасці адхілення ад яго. Правільны тэмп як сродак раскрыцця мастацкага зместу музычнага твора. Адсутнасць сувязі тэмпу з дынамічнымі змяненнямі. Агогіка – адхіленне ад асноўнага тэмпу і рытму, абумоўленае жывым, творчым характарам усяго выканальніцкага працэсу. Кульмінацыйныя ўзлёты і спады. Мастацкая выканальніцкая сталасць і правільны выбар тэмпаў.

Тэма 7. Фразіроўка

Мелодыя, яе вядучае значэнне ў музычным творы, работа над ёй. Значэнне аналізу структуры музычнай фразы для правільнага чытання нотнага тэксту і раскрыцця зместу музычнага твора. Вызначэнне музычных фраз пры выкананні музычных твораў. Мастацкія сродкі фразіроўкі. Абавязковае захаванне аўтарскіх указанняў у нотным тэксце як адна з асноў мастацтва інтэрпрэтацыі. Неразрыўная сувязь розных музычных знакаў з музычнай думкай – фразай.

Раздел II. Музыкально-выканальніцкая тэхніка

Тэма 1. Гуказдабыванне

Гуказдабыванне на смычковых музычных інструментах. Фактары тэхнічнага характару, якія ўплываюць на сілу і якасць гуку: хуткасць руху смычка, сіла націску яго на струну і выбар участка струны для гуказдабывання. Роля музыкальна-мастацкага прадстаўлення, залежная роля рухальна-ігравых элементаў у працэсе гуказдабывання. Гукавая дынаміка. Тэмбравае афарбоўванне гуку. Слыхавы кантроль над гуказдабываннем.

Тэма 2. Вібрацыя як сродак музыкальнай выразнасці

Вібрацыя – выканальніцкі навык, мастацкі элемент ігры на інструменце. Уплыў вібрацыі на тэмбр, сілу і якасць гуку. Сувязь вібрацыі з эмацыянальнасцю выканання, тэмбрам і дынамікай гучання. Адапаведнасць характару вібрацыі зместу і стылю выконваемага музыкальнага твора. Тэмп і амплітуда вібрацыі, залежнасць ад розных выканальніцкіх задач. Віды вібрацыі: локцевая, кісцевая, змешаная. Асноўныя метады вывучэння вібрацыі. Амплітуда, частата, форма руху ў розных рэгістрах, пазіцыях. Значэнне свабоды і эластычнасці пальцаў левай рукі для развіцця вібрацыі.

Тэма 3. Аплікатура і яе магчымасці

Аплікатура як сродак мастацкай выразнасці і як тэхнічны сродак. Прынцыпы падбору аплікатуры, сувязь з метрам і рытмам. Індывідуальная аплікатура. Сувязь аплікатуры з інтанацыяй, дынамікай. Віды аплікатуры. Выкарыстанне пазіцый і паўпазіцый, міжпазіцыйная ігра. Аплікатурныя мадэлі. Эвалюцыя аплікатурных сістэм. Аналіз аплікатуры ў розных выданнях і метадычных дапаможніках.

Тэма 4. Інтанацыя

Дакладнасць інтанавання – неабходная ўмова выканання, сродак мастацкай выразнасці. Паняцце дакладнай інтанацыі ў музыкальна-мастацкім і акустычным сэнсе. Натуральны гукарад і тэмпераваны строй. Сувязь інтанацыі і стылю выконваемай музыкі. Вучэнне аб зоннай прыродзе слыхавых успрыманняў (Н.Гарбузаў). Праблемы інтанавання на інструментах з нефіксаваным строем. Работа над інтанацыяй у мастацкім і тэх-

нічным планах. Найбольш характэрныя памылкі інтанавання, метады іх выпраўлення. Роля слыху, які кіруе інтанацыяй і кантралюе яе.

Тэма 5. Рухальная тэхніка правай і левай рукі.

Штрыхі, іх класіфікацыя

Якасць гуку як вынік правільнага музычна-слыхавога ўяўлення і мэтазгоднай работы ўсіх частак правай рукі пры пастаянным слыхавым кантролі. Сродкі музычнай выразнасці. Уздзеянне смычка на струну, дасягненне натуральнасці гуку. Роля пастаноўкі і рухаў правай рукі пры гуказдабыванні, адчуванне вагі рукі як асновы гуказдабывання. Мышцы пляча – крыніца сілы. Роля перадплечча, кісці і пальцаў рукі ў карэкціроўцы рухаў смычка. Схема рухаў частак правай рукі пры вядзенні смычка. Асноўныя віды штрыхоў і іх значэнне як сродкаў музычна-мастацкай выразнасці. Тэхніка плаўных штрыхоў: дэташэ, легата; прынцыпы мастацкага выкарыстоўвання гэтых штрыхоў. Адрывістыя штрыхі: мартэле, стаката, тэхніка іх выканання. Прыгаючыя штрыхі: спіката, саціе, лятучае стаката, рыкашэт. Змешаныя штрыхі. Дэкламацыйна-выразная сутнасць штрыхоў.

Раздзел III. Фарміраванне асноў выканальніцкага майстэрства і вучэбны рэпертуар

Тэма 1. Інструктыўны матэрыял (практыкаванні, гамы, эцюды)

Навучальная роля інструктыўнага матэрыялу. Псіхафізіялагічная сутнасць працэсу практыкаванняў. Выхаванне навыкаў выканання дакладных ігравых рухаў, іх натуральнасць і прастата ігры на прыкладзе інструктыўнага матэрыялу. Работа над тэхнікай: паслядоўнае набыццё новых прыёмаў ігры, іх разнастайных спалучэнняў, авалоданне вызначанымі прыёмамі, неабходнымі пры выкананні канкрэтнага твора. Прынцып паступовасці і паслядоўнасці накаплення навыкаў як асновы сістэматычнай работы над тэхнікай. Сэнс практыкаванняў і іх месца ў рабоце на розных этапах навучання. Неабходнасць адзінства тэхнічнага і мастацкага развіцця студэнта. Работа над бегласцю і кантыленай, спасціжэнне гучальнай, выразнай тэхнікі. Неабходнасць індывідуальнага падбору найбольш цэнных і тэхнічна-разнастайных эцюдаў.

Тэма 2. Вывучэнне твораў буйной формы (канцэртны, санаты, варыяцыі, сюіты)

Асаблівасці і змест работы ў розных перыяды вывучэння музычных твораў. Спецыфіка выканання буйной формы. Асноўныя этапы работы: агульнае азнаямленне, стылістычная сутнасць, змест і форма. Работа над удасканаленнем тэхнічнага боку твораў і мастацкай апрацоўкай дэталей. Выбар выканальніцкіх сродкаў выразнасці, якія адпавядаюць зместу вывучаемага твора. Работа над канкрэтнымі фрагментамі, закончанымі часткамі і цэлым мастацкім творам.

Тэма 3. Творы малой формы (гамафонна-гарманічны і поліфанічны склад)

Неабходнасць выканаўства п'ес малой формы ў працэсе навучання. Абавязковае вывучэнне твораў кампазітараў розных стыляў і эпох для выхавання пачуцця стылю і адчування характару музыкі, азнаямленне з шырокім кругам класічнай і сучаснай музычнай літаратуры малой формы. Спецыфіка яе выканання. Выхаванне выканальніцкай волі, фарміраванне творчай індывідуальнасці ў працэсе сумеснай работы выкладчыка і студэнта. Накапленне рэпертуару як форма падрыхтоўкі студэнта да практычнай выканальніцкай дзейнасці. Работа над творамі поліфанічнага складу, капрысамі, іх значэнне ў тэхнічным і музычным станаўленні выканаўцы.

Тэма 4. Падрыхтоўка да эстраднага выступлення

Зразумеласць мастацкага зместу і мэты як неабходная ўмова падрыхтоўкі да эстраднага выступлення. Асаблівасці псіхалагічнага і фізіялагічнага стану на эстрадзе. Эстраднае і перадэстраднае хваляванне, рэжым. “Эстрадны тонус”. Формы праяўлення хвалявання і метады яго пераадолення. Канцэнтрацыя творчай увагі на змесце і характары твора – сродак барацьбы з эстрадным хваляваннем.

Тэма 5. Тэхніка чытання нот з ліста

Чытанне нот з ліста як фактар, што развівае выканальніцкія навыкі. Умова паступовага ўскладнення чытаемага нотнага матэрыялу. Прынцыпы чыткі і іх значэнне для прафесійнага станаўлення музыканта.

Раздел IV. Асаблівасці выканання: каноны музычных стыляў і жанраў

Агульныя прынцыпы музычнай эстэтыкі, іх прымяненне да інтэрпрэтацыі музычных твораў. Асаблівасці выканання музыкі эпох: барока, класіцызму, рамантызму, музыкі сучасных, беларускіх кампазітараў. Вывучэнне манеры пісьма, асаблівасцей формы, фактуры музычнага твора, яго прыналежнасці да таго або іншага жанру. Узнаўленне ў выканаўстве характэрных рысаў музычнага стылю. Многазначнасць паняцця “музычны стыль”. Нацыянальны каларыт. Спасціжэнне сутнасці самых розных мастацкіх напрамкаў, набывццё ўмення перадаваць іх характэрныя асаблівасці. Неабходнасць навучання ігры ў розных жанрах. Роля інтуіцыі ў выканальніцкім працэсе.

Раздел V. Навыкі ансамблевага выканаўства

Творчая дысцыпліна, слыхавы самакантроль, узаемаразуменне, уменне слухаць і трактаваць сваю партыю як частку цэласнага музычнага вобраза – прынцыпы ансамблевага выканаўства. Адзінства тэмпу, штрыхоў, дынамікі, суадносін галасоў, чыткі з ліста, раскрыцця ідэйна-мастацкай задумы выконнаемага твора. Прынцып паступовасці і паслядоўнасці навучання ансамблеваму выканаўству.

Раздел VI. Захаванне і манціроўка інструмента

Набывццё навыкаў па абслугоўванні інструмента. Веданне канструкцыйна-акустычнага прынцыпу будовы інструмента. Варыянты рэстаўрацыйных работ, прынцыпы іх выканання. Уплыў стану інструмента на якасць гуку.

ИНФАРМАЦЫЙНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная

1. *Ауэр, Л.* Моя школа игры на скрипке /Л. Ауэр. – М., 1965. – 270 с.
2. *Берлянич, М.* О развитии интонационного слуха исполнителя / М.Берлянич // Вопросы воспитания музыкального слуха. – Л.: Музыка, 1987. – С. 20–43.
3. *Бернштейн, Б.* О построении движений / Б.Бернштейн. – М.: Музгиз, 1947. – 68 с.
4. *Благовещенский, И.* Из истории скрипичной педагогики / И.Благовещенский. – Мн.: Вышэйш. шк., 1980. – 77 с.
5. *Верхолаз Р.* Вопросы методики чтения нот с листа / Р.Верхолаз. – М.: Музыка, 1969. – 140 с.
6. *Гарбузов, Н.* Зонная природа звуковысотного слуха / Н.Гарбузов. – М.; Л.: Музгиз, 1948. – 56 с.
7. *Григорьев, В.* Самостоятельная работа по специальности: принципы и методы / В.Григорьев. – Л.: Музыка, 1979. – 78 с.
8. *Григорьев, В.* Методика обучения игры на скрипке / В.Григорьев. – М.: Музыка, 2006. – 284 с.
9. *Гутников, Б.* Об искусстве скрипичной игры / Б.Гутников. – Л.: Музыка, 1988. – 53 с.
10. *Капилов, А.* Скрипка белорусская / А.Л.Капилов. – Мн.: Беларусь, 1982. – 92 с.
11. *Либерман, М.* Культура звука скрипача: пути формирования и развития / М.Либерман, М.Берлянич. – М.: Музыка, 1985. – 112 с.
12. *Мострас, К.* Интонация на скрипке / К.Мострас. – Л.: Музгиз, 1948. – 83 с.
13. *Мострас, К.* Динамика в скрипичном искусстве / К.Мострас. – Л.: Музгиз, 1956. – 47 с.
14. *Переверзев, Н.* Исполнительская интонация / Н.Переверзев. – М.: Музыка, 1989. – 53 с.
15. *Сраджев В.* Еще раз о свободе игрового аппарата инструменталиста / В.Сраджев // Исполнительское искусство: виолончель, контрабас, арфа: сборник трудов. – М.: ГМПИ им. Гнесиных, 1992. – Вып. 119. – С. 80–101.

16. *Струве, Б.* Вибрация как исполнительский навык игры на смычковых инструментах / Б.Струве. – Л.: Музгиз, 1933. – 85 с.

17. *Флеш, К.* Искусство скрипичной игры / К.Флеш. – М.: Классика – XXI, 2004. – 301 с.

18. *Хасанова, В.* Музыкальный ритм / В.Хасанова. – М.: Музыка, 1980. – 50 с.

19. *Шульпяков, О.* О психофизическом единстве исполнительского искусства / О.Шульпяков. – Л.: Советский композитор, 1973. – 117 с.

20. *Шульпяков, О.* Техническое развитие музыканта-исполнителя / О.Шульпяков. – Л.: Музыка, 1973. – 103 с.

21. *Ямпольский, И.* Основы скрипичной аппликатуры / И.Ямпольский. – М.: Музыка, 1965. – 190 с.

22. *Янкелевич, Ю.* Педагогическое наследие / Ю.Янкелевич. – М.: Музыка, 2002. – 317 с.

Дадатковая

1. *Гольденвейзер, А.* О музыкальном исполнительстве / А.Гольденвейзер. – М.: Музгиз, 1956. – 121 с.

2. *Мазель, Л.* Строение музыкальных произведений / Л.Мазель. – М.: Музыка, 1979. – 77 с.

3. *Сидельников, Л.* Симфоническое исполнительство / Л.Сидельников. – М.: Советский композитор, 1991. – 283 с.

4. *Юзефович, В.* Д.Ойстрах. Беседы с И.Ойстрахом / В.Юзефович. – М.: Музыка, 1985. – 315 с.

Вучэбнае выданне

СПЕЦІНСТРУМЕНТ
(скрыпка, альт)

Тыпавая вучэбная праграма
для вышэйшых навучальных устаноў па спецыяльнасці
1-17 03 01 Мастацтва эстрады (па напрамках)
(напрамкі спецыяльнасці: 1-17 03 01-01 Мастацтва эстрады
(інструментальная музыка),
1-17 03 01-06 Мастацтва эстрады (прадзюсерства))

Карэктар В.Б.Кудласевіч
Тэхнічны рэдактар Л.М.Мельнік

Падпісана ў друк 2011 г. Фармат 60x84¹/₁₆.
Папера пісчая № 2. Ум. друк. арк. 0,93. Ул.-выд. арк. 0,55.
Тыраж экз. Заказ .

УА “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”.
Вул. Рабкораўская, 17, 220007, г. Мінск.
Ліцэнзія № 02330/0131818 ад 02.06.2006 г.

Надрукавана на рызографе
УА “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”.
Вул. Рабкораўская, 17, 220007, г. Мінск.